

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет культури і мистецтв
Кафедра хореографічного мистецтва**

**ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК СХІДНИХ ТАНЦІВ У
ЄВРОПЕЙСЬКОМУ МИСТЕЦЬКОМУ ПРОСТОРИ**

Кваліфікаційна робота (проект)

Пояснювальна записка

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: студентка 2 курсу
13-231М групи
Спеціальність 024 Хореографія
Освітньо-професійної (наукової)
програми Хореографія
Алдунгарова Юлія Юріївна

Керівник: доцентка Рехліцька А.Є.

Рецензент: директорка народного
театру «Ритми планети»,
Заслужений працівник культури
України Пак І.О.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-АНАЛІТИЧНА ОСНОВА ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ	6
1.1. Історико-мистецьке обґрунтування хореографічної композиції.....	6
1.2. Ідейно-тематична основа твору.....	10
РОЗДІЛ 2. ЛІТЕРАТУРНО-ГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ	14
2.1. Композиційно-архітектонічна побудова твору.....	14
2.2. Літературно-графічний запис хореографічної постановки...	15
2.3.Сценографія.....	20
ВИСНОВКИ	21
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	23
ДОДАТКИ	25
Додаток А.....	25
Додаток Б.....	31
Додаток В.....	32
Кодекс академічної доброчесності	

ВСТУП

Актуальність теми. Східний танець – таємниця давньої культури, який викликає в уяві образ загадкової східної красуні, яка граціозними рухами зачаровує всіх, хто її бачить. Походження Східного танцю своїм корінням уходить в сиву давнину, його можна порівняти з походженням життя на Землі, що оповите тайною – безліч легенд, суперечливих теорій та відомостей. Це таємниця давньої культури, загадка, відповідь на яку не лежить на поверхні. Історія східних танців дуже довга та насичена, адже за географічною складовою охоплює багато країн. Існують деякі історичні документи, художні пам'ятки та докази, які дозволяють певним чином відстежити та визначити етапи зародження східних танців та побудувати теорію стосовно їхнього походження. Це має важливе значення для професійних виконавців, бо знання історії танцю допомагає правильно інтерпретувати технічну та емоційну сторону хореографії. Знання витоків танцю поглибшує розуміння манери виконання.

Вже зараз хореографічне мистецтво східного танцю налічує сім офіційних напрямків: трайбл, ритуальні танці, єгипетський фольклор, не єгипетський фольклор, класичний Ракс Шаркі, естрадна арабська пісня (модерн belly dance) та табла. І це не враховуючи такі досить нові напрямки як стріт-шаабі, Іспанія ракс, fusion-belly dance та інші.

Наукові дослідженнями з цієї тематики майже не проводились. Існують лише окремі статті таких авторів як: Селіверстова Н.Н. «Естетичне та фізіологічне значення танцю живота для дівчат», Астапова К.Д, Волкова Т.А. «Соціокультурні підстави традиційної індійської хореографії», Мелющук В.В. «Танцювальне мистецтво давнього Єгипту: антологія танців, що зародилися до середини періоду давнього царства», в яких досить поверхнево розглядається історія виникнення східних танців. Діячами та дослідниками нашої країни ця

область хореографічного мистецтва ще не була ретельно досліджена, не дивлячись на швидкий зріст популярності цього виду танців. Тож можна стверджувати, що дослідження цього питання досить актуальне на цей час. Це і зумовило вибір теми нашої кваліфікаційної роботи (проекту): «Формування та розвиток східних танців у європейському мистецькому просторі».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Ініціативна тема кафедри хореографічного мистецтва в Укр НТЕІ «Формування професійно-творчих здібностей майбутніх хореографів в умовах освітнього процесу ЗВО» та розробка нашої кваліфікаційної роботи тісно пов'язані між собою. Також розробка кваліфікаційної роботи передбачає використання силабусів освітніх компонент композиція і постановка танцю, філософія танцю, мистецтво балетмейстера, історія хореографічного мистецтва.

За основну мету в кваліфікаційній роботі (проекті) ми ставимо дослідження питання особливостей становлення та розвитку східного танцю у мистецькому просторі європейських країн.

Для розв'язання даної проблематики та досягнення поставленої мети, нами були визначені наступні завдання:

- проаналізувати теоретичний матеріал з даної тематики та обґрунтувати історико-мистецькі засади хореографічної композиції;
- визначити ідейно-тематичну основу хореографічної композиції;
- описати композиційно-архітектонічну побудову твору;
- розробити графічну таблицю твору з описом хореографічного тексту;
- розробити макет художнього оформлення сцени та створити оригінальні костюми;
- створити власну інтерпретацію відомої хореографічної композиції.

Об'єкт дослідження. Історія становлення та розвитку танцювального мистецтва східних країн.

Предмет дослідження. Східні танці у європейському мистецькому просторі.

Методи дослідження. Аналіз теоретичної наукової літератури, пов'язаної з темою дослідження, синтез, систематизація та узагальнення попередніх досліджень. Саме ці методи дослідження були використані в роботі для досягнення поставленої мети. Їх лаконічне поєднання дозволило розв'язати поставлені завдання.

Наукова новизна одержаних результатів кваліфікаційної роботи (проекту) полягає в оригінальності сценічного провадження хореографічної композиції, в розробці та створенні індивідуальних костюмів, сценічного оздоблення та світлової партитури. Розроблена сценографія посилює вплив на глядача та сприяє візуальному сприйняттю закладеної хореографом теми та ідеї.

Практичне значення одержаних результатів. Розробка обраної теми може бути використана як матеріал для силабусів освітніх та навчальних компонент кафедри хореографічного мистецтва з дисциплін композиція і постановка танцю, мистецтво балетмейстера, філософія танцю, історія хореографічного мистецтва, народний танець, бальний танець, як тема для обговорення на виховному заході. Розроблена хореографічна композиція може використовуватись у масових заходах як самостійний номер, а також бути частиною театралізованої вистави.

Апробація результатів творчої частини кваліфікаційної роботи.

Результати дослідження було оприлюднено на XI Усеукраїнській науково-практичній конференції молодих учених і студентів Зарубіжна та українська культура: питання теорії, історії, методики.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-АНАЛІТИЧНА ОСНОВА ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ

1.1. Історико-мистецьке обґрунтування хореографічної композиції.

Хто з нас в певний час не захоплювався танцями сходу. Ще в дитинстві, читаючи казку О.С.Пушкіна «Золотий півник», в нашій уяві виникав образ східної красуні Шамаханської цариці, яка зачарувала царя Додона виконанням знаменитого східного танцю живота.

Жіноча краса не має меж, образи східних красунь підсвідомо спонукають жінок до наслідування заради набуття грації прекрасного тіла. Ці масові вподобання та забаганки призвели до виникнення нової тенденції – розвитку східного танцю в європейському мистецькому просторі.

Східний танець формувався протягом багатьох віків, маючи філософію, побудовану на вмінні виразити усю красу жіночого тіла за допомогою природної грації, спрямований на омолодження та творче самовираження кожної жінки, він набув не аби якої популярності в світі.

Як вже зазначалось у вступі, це танцювальне хореографічне мистецтво вже зараз налічує сім офіційних напрямків, а саме: трайбл, ритуальні танці, єгипетський фольклор, не єгипетський фольклор, класичний РаксШаркі, естрадна арабська пісня (модерн bellydance) та табла. І це не враховуючи такі досить нові напрямки як стріт-шаабі, Іспанія ракс, fusion-bellydance та інші.

Отже почнемо розгляд історичного виникнення зі стародавнього єгипетського танцю, який існував задовго до 4 тисячоліття до н.е. Про це свідчать численні археологічні знахідки, підтверджуючі існування чоловічих та жіночих танців. Зі знайдених фігурок можна зробити

висновок, що вже в ті часи танець існував професійно, адже фігурки професійних танцівників від фігурок звичайних людей відрізняли довгі шиї, граціозні лінії тіла та елегантність танцювальних поз. Були знайдені як чоловічі так і жіночі фігурки, це свідчить про існування жіночого та чоловічого танців.

В той час вже існували групові танці, свідченням чого є декоративні рельєфні зображення, а також розписи з гробниці вождя в Іеракнополі. Безперечно, цей час є лише періодом зародження професійних танців, бо на зображеннях чоловіки, а саме воїни із зброєю в руках рухаються хаотично і досить незграбно. (Деагон, 1998).

Професійне виконання групових східних танців виникло у кінці 4 сторіччя до н.е. Зображення гарно одягнених жінок, з граціозними тілами та довгим волоссям, які синхронно виконують рухи та акомпанують собі, плескаючи в долоні, підтверджує цей факт.

У період з 3000 – 2686 рр. до н.е. з'являються чоловічі сольні танці, найбільш цікавим є танець фараона.

У 2686 – 2181 рр. до н.е. вже можна говорити про групові танці, які виконуються жінками і мають чітку симетрію у виконанні рухів та чіткі візерунки та фігури, що були характерними для танців того часу, ці танці носили ритуальний характер. Вони були обов'язковими під час похорон, які мали на той час велику кількість обрядів, а саме обряди похорон та відродження: обряд бальзамування, обряд жертвоприношення і захоронення у гробниці, потім поминальний обід, обряд передачі квітки лотоса, освячення жрицями жертвених дарів. Особливо важливо, що танці є кульмінацією усього дійства.

Друга половина існування Стародавнього царства ознаменувалась появою та розвитком чоловічих парних танців, масової чоловічої та жіночої пляски.

11 тисяч років тому назад – поява арабських танців. У Тибеті в кінці цивілізації Хіттида з’являються, видозмінені жінками, чоловічі військові танці.

Приблизно 4,5 тис. років до н.е. арабські танці почали розповсюджуватися в спрощеному вигляді у світі. Його можна зустріти у таких країнах як Турція, Аравія, Африка, Корея, Китай, В’єтнам, Південна Америка. Тогочасні танці носили ритуальний характер і виконувались у храмах Богині Родючості, щоб отримати благословення на щедрий врожай, також танцями супроводжували появу нового життя, танцівниці ставали у коло поруч з породіллею. Вважалося, що таким чином вони полегшують пологи та відганяють злих духів від новонародженого.

З часом танець почав трансформуватися із ритуального у народний або фольклорний і поділився на дві групи: єгипетський фольклорний танець та не єгипетський арабський фольклорний танець. Але спільним для них є жіноче виконання та рухи стегнами, характерні для східного танцю.

З приходом в Єгипет ісламу ставлення до жіночого танцю дуже змінилося. Жінки повинні були закривати обличчя, їм заборонялось виконувати танець живота. Це призвело до зміни центру культурного життя, яким відтепер стала Іспанія, на теренах якої, завдяки синтезу культур та традицій, зароджується фольклорний танець «Андалузія», як поєднання характерних рухів танцю фламенко, деяких інших іспанських танців, елементів циганських танців та східних танців. У цей же період видозмінюються фольклорні марокканські танці, які є поєднанням іспанських і марокканських танців.

Витоки танцю також можна простежити і в культурі циганських племен. Гавейзі, так називають циган у Західному світі, під час своїх подорожей вбирали місцеві традиції, стилі танцю. Тоді, коли вони жили в Єгипті, на їх танець вже вплинули культура Туреччини, Північної

Африки, Персії та інших країн Середнього сходу. Побачене в Єгипті, зачарувало їх, вправні циганські танцівниці додали ці рухи до своєї хореографії та, мандруючи розповсюдили східні танці до Європи.

Сучасний танець Ракс Шаркі, пращуром якого є танець Беледі або Баладі, складає окрему ланку серед явища східних танців. До нашого часу він дійшов майже без змін. Як і раніше він виконується босоніж, та базується на техніці стоп та колін, з великою амплітудою в стегнах і максимально простими рухами рук. В перекладі з арабської мови Баладі означає «Батьківщина» або «рідне місто».

З приєднанням Єгипту до Османської імперії (приблизно з XVI століття), коли до країни почали заїжджати європейські купці, східний танець став розповсюджуватись в Європі. Піку своєї популярності він набув у 80-ті роки XIX століття, частково, завдяки танцівниці Мата Харі, яка своєю автентичністю та жіночністю заявила світові про себе саме як про виконавицю східних танців. Нажаль у той час східні танці асоціювалися зі стриптизом та вважалися непристойними.

Згодом, в культурному житті набувають популярності різні шоу. Це дає змогу виконавицям східних танців брати в них участь. Вперше це відбулось у 1889 році в Парижі, а потім у 1993 році в Чикаго.

На початку XX сторіччя, коли Каір став великим містом, через урбанізацію населення, що відбулась завдяки контактам з іноземними торговцями. Впливу Заходу та іншим факторам, танець Баладі видозмінився та отримав збірну назву «Raqs el Sharki», що в перекладі з арабської означає «східний танець». Від фольклорного танцю його відрізняло сольне виконання. На заході цей стиль отримав назву «Belly Dance».

Справжнім проривом у популяризації східних танців став Голівуд, який привніс свої зміни, що перш за все стосувались костюму. Якщо раніше танцівниці виступали у довгих сукнях простого крою – гала беях, стегна та волосся підв'язували хустками, то голлівудський варіант

вбрання називався бадлех і складався з ліфу, довгої спідниці та поясу, прикрашених бісером та стразами. Нажаль такий варіант костюму, що розповсюдився по всьому світу, став результатом невірною трактування саме справжнього аутентичного східного танцю.

У Каїрі Бадія Масабні, яку всі вважають генієм та «хрещеною матір'ю» східних танців, відкрила мюзик-хол «Казино Опера» - елітний нічний клуб не тільки для арабів, а й для європейців. Охочі могли завітати до клубу та сповна насолодитися прекрасним співом та професійним виконанням східних танців. Значний внесок Бадії Масабні у розвиток східного танцю визначається тим. Що саме вона почала використовувати підготовлені поставлені номери замість імпровізації, також вона стала використовувати сцену замість статичного виконання танцю, також додала у танці аксесуари, тоді як раніше це були лише фольклорні танці. Для задоволення слуху іноземних глядачів, вона вміло поєднала класичні музичні інструменти з фольклорними.

В наш час існує десять основних шкіл східного танцю: єгипетська, турецька, пакистанська, ботсванська, таїландська, бутанська, аденська, йорданська, перська та ліванська. Найбільшою популярністю в світі користуються єгипетська та турецька школи.

Ми ж, використовуючи техніки східного танцю, створили власну хореографічну композицію, в якій розповіли першу з казок, що увійшли в дванадцять книжок «1001 ночі»

1.2.Ідейно-тематична основа

Тема. Історія царя Шахріяра та однієї з його дружин Шахеризади.

Ідея. Жіноча мудрість та хитрість все перемаже.

Надзавдання. Всепереможна сила жіночої мудрості перемагає в будь-яких обставинах.

Наскрізна дія. Чаруюча розповідь мудрої жінки. Яка триває 1001 ніч.

Конфлікт. Зіткнення жіночої мудрості та чоловічої жорстокості в боротьбі за власне життя.

Видової спрямованості (вид хореографії) східний танець.

Танцювальна форма. Хореографічна композиція.

Танцювальний жанр. Романтичний.

Лібрето. Молода, вродлива жінка Шахеризада, потрапляє до палацу царя Шахріяру та стає однією з його дружин. Та загроза нависла над її життям рівно як над життями інших молодих та вродливих жінок міста. Дізнавшись про те, що за зраду однієї з дружин, цар дав клятву страчувати кожну наступну після першої шлюбної ночі, винахідлива, мужня Шахеризада вигадала спосіб врятувати своє життя та життя інших молодих жінок. Кожної ночі, завітавши до царських покоїв, вона спочатку чарує царя своїм палким танком, а потім розповідає чоловікові цікаві історії.

З настанням ранку вона перериває оповідь на самому цікавому місці, обіцяючи продовжити її наступної ночі. Якщо цар цього бажає. Захоплений оповіддю цар, вимушений відкласти страту, щоб дослухати цікаву історію. Він навіть не здогадується про те, що таким чином розумна жінка рятує своє життя та все більше прив'язує до себе серце та душу царя Шахріяра.

Так відбувається протягом тисячі і однієї ночі, доки цар, зачарований красою, грацією, розумом молодої жінки не закохується в неї всім серцем, та не приймає рішення помилувати Шахерезаду, яка вже за цей час народила йому трьох синів, а разом з нею і всіх інших жінок міста.

Характеристика хореографічних образів. Шахеризада – молода вродлива східна жінка. В нашій уяві вона постає як загадкова прекрасна східна красуня-чаклунка, яка виконує казковий танець і зачаровує ним

серце та душу жорстокого царя. Від її чарівних рухів, іскристого, розширеного вбрання, виразних очей не можна відірвати погляд. Вона мужня і наполеглива, намітивши ціль, іде до неї не зважаючи ні на що, навіть на те, що може загинути, якщо її хитрощі розкриються. Маючи багатий талант оповідача, вона чарує своїми історіями, не давши змоги царю вчасно зреагувати і таким чином рятується від загибелі сама і допомагає іншим жінкам уникнути страти.

Аналіз музичного супроводу. Мелодія, яку ми обрали для музичного супроводу хореографічної композиції, представлена турецькою народною музикою в сучасній обробці. Її мелодія водночас проста для сприйняття та примхливо вишукана, сповнена любовного томління. Характерною особливістю танцювальної турецької музики є ритмоформула – наявність стійкого ритмічного малюнку загально прийнятого та стійкого для музичних традицій даного регіону. Музика для танцю живота має назву османські ракаси або мотиви танцю живота. Ці мелодії супроводжує ритмічний остінато – багаторазове повторення мелодійної фрази чи ритмічної фігури або гармонічного обороту. Також присутній характерний темпоритм, який в танці не тільки художньо організовує рух, а й передає емоційні почуття. Характерними музичними інструментами для музичного супроводу танцю живота є кларне, скрипка, канун, дарбука.

Кларнет – язичковий дерев'яний духовий інструмент, що має широкий діапазон та м'який тембр.

Канун – струнний щипковий інструмент по типу цитри, який має трапецієвидний корпус.

Дарбука – старовинний ударний інструмент, невеликий барабан, який не має певної висоти звучання. Виготовляється з глини та козячої шкіри (зараз є дарбуки з металевим корпусом), має два отвори, один з яких вкритий мембраною.

Обрана нами мелодія має просту три частинну **форму**.

Починається зі вступу, який триває 4 такти.

Далі йде перша тема, в якій звучать струнні інструменти. Мелодія проста, її основна функція – ритмічний акомпанемент.

Друга тема – сумна мелодія. Ефект суму досягається за рахунок використання характерного для східних мелодій мінорного ладу. Ритмічний акомпанемент дар буки складає враження, що темп мелодії зростає, насправді темп залишається тим самим.

Третя тема. Використовуються духові інструменти. Це надає змісту мелодії деякої просвітленості. Поступово музика вертається до першої теми. Далі слідує закінчення, яке триває 4 такти.

Лад. Мінорний (характерний лад для східної музики).

Розмір: 4/4

Темп. Рухливий.

Загальна кількість тактів. 111 тактів.

Хронометраж. 6 хвилин.

РОЗДІЛ 2. ЛІТЕРАТУРНО-ГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ

2.1. Композиційно-архітектонічна побудова твору

Назва частини	Зміст
Експозиція	Шахеризада потрапляє до гарему царя Шахріяра і стає його дружиною.
Зав'язка	Шахеризада дізнається про наміри свого чоловіка, який втратив віру в чесність жінок, стратити її після першої шлюбної ночі. В її голові народжується хитромудрий план порятунку свого життя та життів багатьох жінок міста.
Розвиток дії	Що ночі вона зачаровує царя своєю вродою, танцює для нього казковий танець живота та розповідає цікаві історії.
Кульмінація	З настанням ранку Шахеризада перериває історію. Зацікавлений цар мусить відкласти страту. Щоб дослухати оповідь. Так проходить 1001 ніч.
Розв'язка	Цар Шахріяр закохується в мудру дівчину. Він відмінняє страту. Щаслива Шахеризада врятувала не тільки своє життя, а й життя багатьох молодих жінок міста.

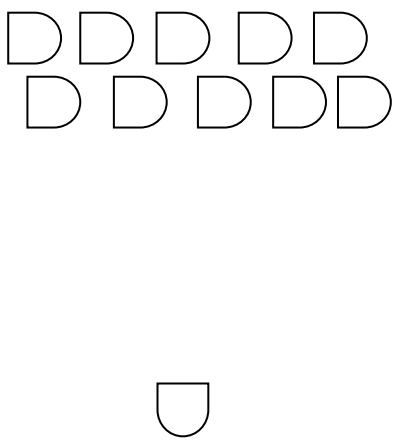
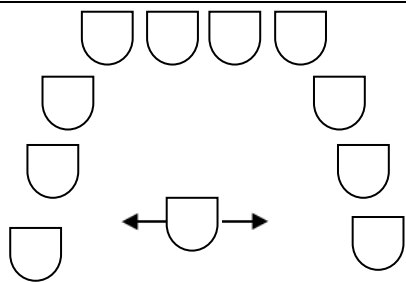
2.2. Графічна таблиця твору та опис хореографічного тексту

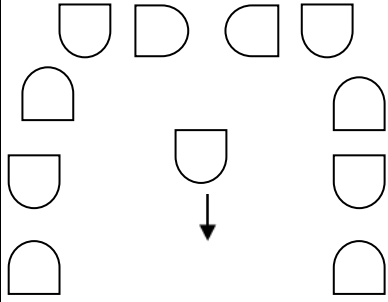
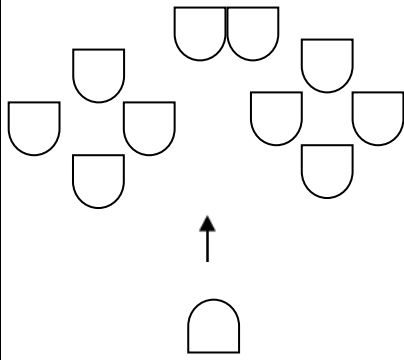
Графічна фіксація постановки оформлена у вигляді таблиці, з використанням загальноприйнятих умовних позначок та скорочень.

Спина дівчини - -обличчя дівчини

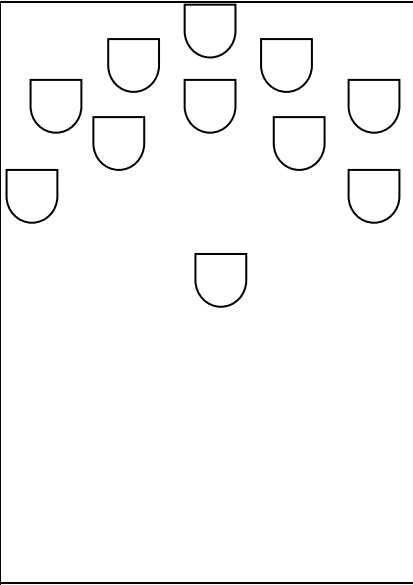
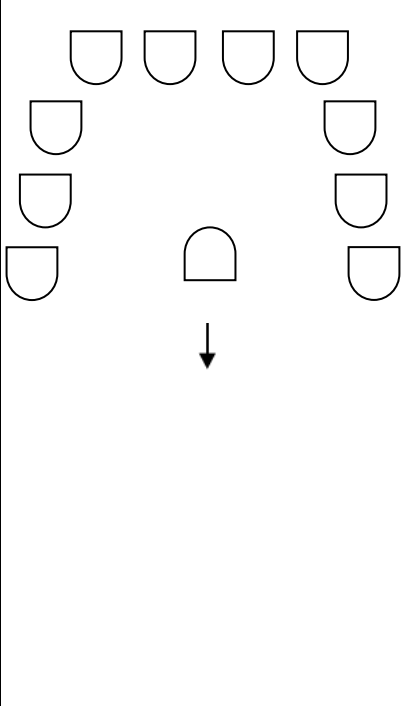
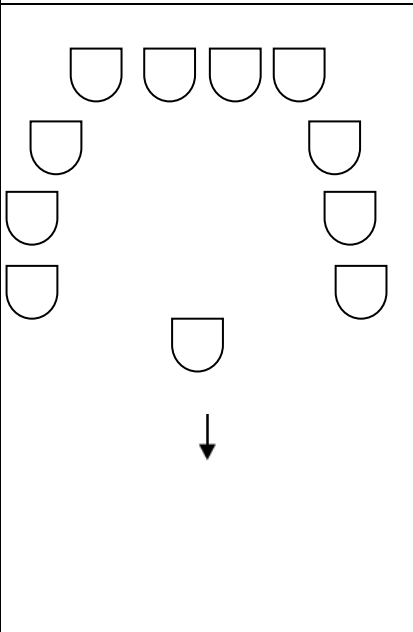
Напрямок руху

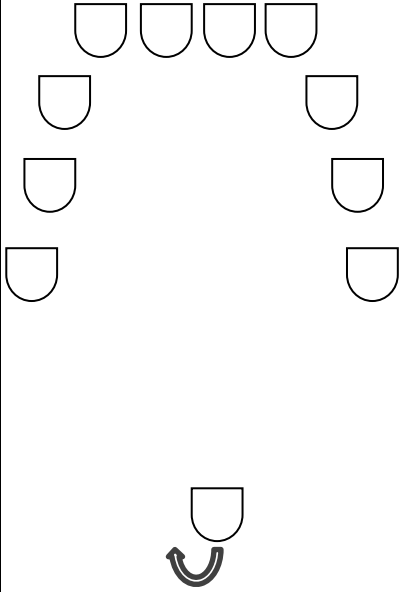
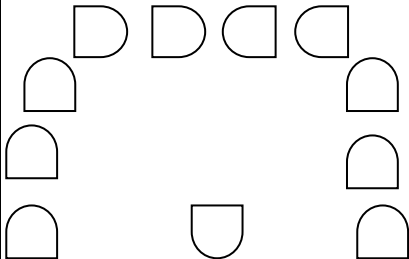
Рух по колу

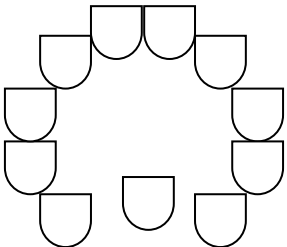
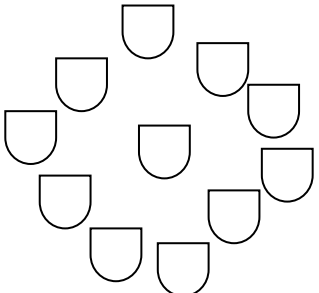
Архітектоніка	Малюнок танцю	Кількість тактів	Хореографічний текст
Експозиція		1-10	Номер починається з «точки». Під час вступу солістка залишається на місці в центрі сцени та виконує комбінацію. З лівої дальньої куліси виходять дівчата, які грають роль антуражу.
		11-19	Солістка, рухаючись то вправо, то вліво, виконує комбінацію.

			Антураж утворює півколо та виконує прості рухи.
Зав'язка		20-34	Солістка просуваючись вперед, виконує комбінацію. Антураж мінється між собою місцями
		35-49	Солістка, рухаючись у зворотному напрямку, повторює комбінацію . Одна дівчина антуражу залишається по центру інші утворюють два кола.

Розвиток дії		50-67	Солістка в центрі сцени виконує комбінацію. Дівчата антуражу розходяться на два півкола.
		68-74	Солістка рухаючись вправо з просуванням вперед, виконує комбінацію. Антураж знову утворює одне півколо
		75-79	Солістка рухаючись вліво з просуванням вперед, виконує комбінацію. Антураж залишається на півколі.

Кульмінація		80-86	<p>Солістка, обертаючись навколо себе, рухається по колу, повертається до центру сцени. Антураж залишається на півколі.</p>
		87-93	<p>В центрі виконує комбінацію Антураж ділиться навпіл, розгортається обличчям на зустріч, рухається оминаючи зустрічну дівчину в проміжках.</p>

Розв'язка		94-103	<p>Солістка продовжує виконувати комбінації в центрі сцени трохи переміщуючись праворуч та ліворуч.</p> <p>Антураж рухається вперед, наближаючись до солістки.</p>
		104-111	<p>Утворивши коло, антураж рухається навколо солістки. На останніх тактах їх рух уповільнюється, вони завмирають у фінальній сцені.</p>

2.3. Сценографія

Оформлення сцени. Оформляючи сценічний простір ми перш за все мали намір підкреслити, доповнити зовнішню середу, для покращення візуалізації. Бордові з золотом завіси, елементи східних малюнків, великий екран, на якому проектуються картинки Сходу – ось ті засоби, які ми використали для підсилення глядацького сприйняття. Але водночас, ми залишили місце для глядацької фантазії, надаючи можливість глядачу проявити свою творчу уяву. Порушені глядачем чуттєві уявлення, відчуття, асоціації як найкраще занурять його в дійство, перенесуть у казковий, чарівний світ Сходу.

Світлова партитура. Світло на сцені відіграє важливу роль. Воно підкреслює, виділяє те що відбувається на сцені, надаючи в потрібний момент, драматизму, ліричності або романтики. На початку дійства, в експозиції світло трохи приглушене, не яскраве, символізує вечір, покої царя. З розвитком дії світло стає все яскравішим, бо Шахерізада починає свою розповідь. Найцікавіші історії викликають в уяві царя мальовничі картини і тому сцена освічується різнокольоровими прожекторами. Згодом, прожектори поступово набувають одного кольору (жовтого), символізуючи кінець історії та щасливу розв'язку.

Ескізи костюмів. Костюм для танцю живота називається бедла. Він складається з верхньої частини – ліфа, поясу та широкої спідниці з розрізом на стегні. Весь костюм прикрашений бісером, стразами, металевими монетками, які дзвенять під час виконання танцю та перлами. Прикраси відіграють важливу роль, оскільки блищать та переливаються, притягуючи до себе погляд. Також на початку танцю ми використовуємо вуаль, що закриває руки та живіт солістки, інтригуючи та надаючи образу чарівності та казковості. На стегна пов'язується велика прямокутна хустка, розшита металевими монетками. Танок виконується босоніж. Волосся танцівниць вільно спадає на плечі.

ВИСНОВКИ

Танець уходить своїм корінням в сиву давнину. Це цікавий, багатогранний, яскравий вид мистецтва. Не є винятком і східний танець. Підводячи підсумки нашого дослідження, можна стверджувати, що достовірно визначити країну походження східних танців не можливо. Аналіз історичних знахідок, стародавніх витворів мистецтва, легенд дає можливість висунути теорію про зародження східного танцю в Давньому Єгипті, спочатку як танцю для розваги, пізніше як ритуального, обрядового танцю. Згодом, з приходом до Єгипту ісламу, культурний центр перенісся до Іспанії, де виникає фольклорний танець «Андалузія», що поєднує у собі характерні рухи фламенко, елементи циганських та східних танців. Розповсюдженню східних танців в Європі сприяли циганські племена, які багато подорожували, вбирали місцеві традиції, стилі танцю. Зачаровані побаченим східним танцем, вони додали ці рухи до своєї хореографії та донесли їх до Європи.

Справжнім популяризатором східних танців став Голівуд, який видозмінив костюм для східного танцю живота. Цей костюм існує без змін і зараз.

Отже, аналіз історико-мистецьких засад, спонукав нас на створення власної хореографічної композиції, яка представлена східним танцем в романтичному жанрі.

Визначення ідейно-тематичного аналізу дозволило розкрити надзавдання та наскрізну дію твору, а також визначити конфлікт.

Докладний художній опис хореографічних образів надав виконавцям можливості глибоко та свідомо вжитися в представлених ними персонажів.

Проаналізувавши музичну основу, ми зробили висновок, що більшість музики, яку використовують для виконання танцю живота,

походить з Туреччини, має характерний мінорний лад, та особливий темпоритм.

Дослідивши архітектонічну будову твору ми умовно розділили композицію на п'ять компонентів (експозицію, зав'язку, розвиток дії, кульмінацію та розв'язку), та, відповідно ним, створили графічну таблицю твору, в якій схематично показали малюнок танцю.

Використовуючи декорації, ми прикрасили сцену, що надало глядачеві можливість краще зануритись у сценічне дійство. Розписана світлова партитура посилила візуалізацію хореографічної композиції.

У східних танцях костюм має важливу роль. Його багато розшивають бісером, стразами, металевими монетками. Блиск прикрас та дзвін монеток ще більше привертає увагу глядача, зачаровує його, не дає відірвати очей від танцівниць.

Далі, користуючись графічною таблицею, ми створили хореографічну композицію. Її сценічне втілення стало останнім із завдань, поставлених для досягнення мети кваліфікаційної роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вейдер, С. Танец страсти с востока. 15 минут в день. Ростов н/Д. Феникс, 2006. 64с.
2. Верещагина, Т.Н. Секреты арабского танца. Ростов н/Д.: Феникс, 2005. 160 с.
3. Лавриненко, Л.Б. Арабские танцы: самоучитель. Мн., Современ. шк., 2006. 207 с.
4. Михедова, И. Р. Танец Живота. СПб., Вектор, 2006. 126 с.
5. Росанова О. В. Східний танець. Секрети створення костюма, вид-во: Фенікс, 2006,95 С.
6. Сачакова, В. Танец живота для начинающих: Я все смогу! М., ОЛМА-ПРЕСС Инвест, 2006. 144 с.
7. Ткаченко И. Танцы народов мира. М., 1982. – 457 с.
8. Ткаченко Т. Народные танцы. М.: Искусство, 1975. 159 с.
9. Уральская В. Народная хореография. М.: Искусство, 1972. 72 с.
10. Уральская В.И. Природа танца. М.: Сов.Россия, 1981. 112 с.
11. Уральская В. Рождение танца. М.: Сов.Россия, 1982. 143 с.
12. Устинова Т. Балетмейстер и коллектив. М.: Искусство, 1963. 80 с.
13. Фейнман Р. Сюжетні народні танці. К.: Мистецтво, 2003. 175 с.
14. Хворостухина, С.А. Танец живота. Самоучитель для начинающих. М. АСТ, 2006. 61 с.
15. Ян Л. Танец Живота: самоучитель. СПб.: Вектор, 2006.. 128 с.
16. Amir Thaleb. (2011). True Histoty [True Histoty] Yallah Magazine – Yallah Magazine. US: Online Magazine [in English]
17. Blokhina I.V. (2007). Vsyo o tancze zhivota. [All about belly dancing] Minsk: Kharvest [in Russian].
18. Buonaventura Wendy (2005). Serpent of the Nile: Women and Dance in the Arab World. St. Petersburg city: ID press [in Russian].

19. Ketil Sharif (2005). *Bellydance: A Guide to Middle Eastern Dance, Its Music, Its Culture and Costume*. Australia: Allen & Unwin [in English].
20. Rosina-Fawzia Al-Rawi (2012). *Grandmother's Secrets: The Ancient Rituals and Healing Power of Belly Dancing*. Northampton: Interlink Publishing [in English].
21. Tazz Richards (2000). *The Belly Dance Book: Rediscovering the Oldest Dance*. London: Backbeat Pr [in English].
22. Amaya Felices (2008). *Belly Dance: The Teacher's Book: Methodology, Guidance and Didactic Resources*. USA: Createspace Independent Publishing Platform [in English].
23. Teresa Cutler-Broyles (2013). *Belly Dance Around the World: New Communities, Performance and Identity*. Jefferson: McFarland and Company, Inc. [in English].
24. Deagon Andrea. (1998). *In Search of the Origins of Dance: Real History or Fragments of Ourselves* [In Search of the Origins of Dance: Real History or Fragments of Ourselves]. *All about Belly Dancing – All about Belly Dancing*. . Iowa City: Online Magazine [in English]
25. Kirichenko G. (2007). *Tanecz zhyvota*. [Belly dance] Khar`kov: Klub semejnogo dosuga [in Ukrainian].

ДОДАТКИ

Додаток А

Основні рухи Східного танцю.

Голова. Спира пряма, живіт втягнутий, лопатки зведені, нахил голови вліво-вправо. Досягніть повного торкання вуха і плеча. Тепер вперед-назад, підборіддя торкається грудей, потилицю - спини. Опрацьовуємо в спокійному темпі, без ривків. Щоб уникнути одноманітності, міняйте напрям рухів. Наприклад, «Хрестом»: вперед-назад, вліво-направо, «Ромбом»: вперед-вліво-назад-вправо, «Півколом»: поворот направо, злитий переклад наліво, торкаючись підборіддям грудей. По точках і злито. Тепер працюємо в площині, паралельній підлозі і стелі. Чи не нахилиючи і не відвертаючи обличчя, виводимо голову. Для зручності: можна допомогти руками, ставимо на малій відстані від вуха долоню і намагаємося торкнутися вухом руки. Відстань поступово збільшуємо. Прямуюємо далі, голова виводиться вперед-назад. Відводячи плечі назад, тягнемо голову вперед, піднявши підборіддя, тепер втягуємо тому, не задіючи плече. По точках і з'єднуємо в коло.

Хвилі руками . Виведіть руку в сторону, трохи зігніть в лікті. Прямих рук в цьому танці не буває. По черзі спробуйте підняти: плече, лікоть, зап'ясті, пальці вгору. Рух закінчується на кінці нігтя. Тепер спробуйте по черзі опустити вниз: плече, лікоть, зап'ясті, пальці.

. Плечі *. Витягніть руки в сторони, трохи зігнуті в ліктях, але пам'ятайте, руки повинні залишатися на місці, без руху. Плечима кругові рухи вперед і назад, одночасно двома і по черзі. Залишаючи руки в цьому положенні, попрацюйте плечима вгору-вниз, так само одночасно і по черзі. Тепер трохи усладнемо: плечовим суглобом малюємо знак нескінченності -∞, При цьому спина фіксована, руки відведені в сторони і повинні залишитися без руху.

Удари грудною кліткою. Чи не задіюючи плечі, постарайтеся попрацювати грудною кліткою, імітуючи глибокий вдих-видих. Досягніть максимального рівня у верхній і нижній точках.

. Опрацювання спини. Опрацьовуємо групу косих м'язів. Таз зафіксований, а корпус виводимо вліво-вправо (8 разів). Положення плечей при виконанні цього руху паралельно підлозі. Зробіть легкі нахили вперед-назад, причому нахилиючись вперед, зводимо лопатки, подаючи грудну клітку вперед, а відхиляючись назад - округляємо спину, трохи сугулячись. Намагайтеся не робити різких рухів, поступово збільшуйте амплітуду. (8 разів)

. Коло корпусом *. З'єднуємо руху * 5.Проработка спини *. за годинниковою стрілкою, і у нас виходить «коло корпусом по точках». Чим чіткіше ви малюєте ці точки, тим ефектніше виходить рух. Якщо не фіксувати точки малюнка, у вас вийде плавний коло. Спробуйте чергувати «коло по точках» і плавний коло. Щоб було легше, спробуйте уявити себе стоїть в центрі вертикальної труби. Спиною і грудьми потрібно по черзі стосуватися внутрішніх стінок труби.

. Вісімка грудьми *. Ноги трохи зігнуті в колінах, таз фіксований. Руки перед собою, кільцем, трохи зігнуті в ліктях, долонями до глядача. Грудьми малюємо знак?: Пліч затиснули (1 рахунок), груди пішла вправо вниз (1 рахунок), груди вправо в сторону (1 рахунок), повернулася у вихідне (прямо) (1 рахунок).

. Верхня хвиля *. Руки зігнуті в ліктях, кисті у стегон. Зворотна: нахил корпусу з прямою спиною вперед, м'яке округлення спини і відведення її назад в тому положенні, випрямляє спинку і знову нахилиється. Пряма: нахилиється вперед, згинаючи спину, тягнемось вперед і, випрямляючи спину, відводимо корпус назад.

. Хвиля зверху-вниз *. Руки нагорі, з'єднані. Округляємо спину злегка нахилиючись, потім виштовхуємо груди, трохи витягуючись вперед, плавно випрямляє спину, відхиляючись назад. Цей елемент можна

спробувати зробити близько стіни. Відстань між вами і стіною приблизно 10-15 см. Перше торкання: плечі - стіна, потім плечі відводимо назад, торкаємося стіни грудьми, так само, відводячи груди, переводимо торкання до рівня животика. Наступний етап: стіна - таз, і знову подаємо плечі вперед. Тепер відійдіть ще трохи від стіни і спробуйте повторити рухи в тому ж порядку, збільшуючи амплітуду.

. Хвиля знизу-вгору *. Це набір рухів * 9. Волна зверху-вниз *, але виконаних у зворотному порядку. Спробуємо зробити цю Хвилю так само близько стіни. Перше торкання: коліна-стіна, випрямляючи ноги і забираючи їх назад, тазом торкаємося стіни, відсуваючи від стіни таз, виштовхуємо вперед живіт і переводимо торкання до рівня грудей. Остання точка дотику - плечі, а весь корпус відведений назад. Злегка округляючи спину і відхиляючись назад, повторюємо перше торкання: коліна - стіна. Далі все руху в цій же послідовності.

. Відбиття животом *. Через пару глибоких вдихів і видихів, зняти напругу з м'язів живота. Тепер різко втягуємо живіт, утримуємо протягом 5 сек. і розслаблюємо. Необхідно стабілізувати дихання. Незалежно від роботи м'язами живота, дихання не повинне збиватися. Наступне рух: повільно втягуємо живіт і різко виштовхуємо. Акценти ударів можна міняти і чергувати, головне навчитися контролювати дихання. Якщо ви робите відбиття в швидкому темпі, дихання необхідно фіксувати. Робимо вдих, глибокий видих, зупиняємо дихання, і тільки після цього набираємо темп в відбитті

. Нижня хвиля *. Зворотній: присідаючи в колінах, виштовхуємо таз вперед, на напівпрямих відводимо назад, головне - утримати баланс корпусом. Пряма: працюємо в зворотному порядку. На напівпрямих ногах, з прогином в спині і розслабленим животом виводимо таз вперед, втягуючи живіт в себе, повертаємо таз назад вже на більш зігнутих ногах
Відтяжка стегнами *. Ноги на ширині плечей. Рух здійснюється у вертикальній площині на прямих ногах, не відриваючи стопи від

підлоги. Груди залишається нерухомою. По черзі максимально відводимо стегна в сторони на рівні відстані від осьової лінії, що проходить через пуп.

. Півколо і коло тазом. Фіксуємо корпус, на прямих ногах, не відриваючи стопи від підлоги, виводимо таз вліво, через перед плавно переводимо вправо. Повертаємося вліво так само через перед. Аналогічно робимо 2 півкола ззаду (зліва направо і справа наліво), і, нарешті, повне коло тазом направо (2 рази). Аналогічно робимо рух наліво.

Горизонтальна вісімка. *. Праве стегно виводиться вперед, і через сторону плавно йде назад, ліве стегно подається вперед, у бік, назад. Робіть це рух без зупинки, що не задіюючи корпус.

Скрутка стегна Верх фіксований. Права кісточка стегна йде вперед, потім - ліва.

Качалка стегнами. Голова зафіксована на одному рівні, верх не рухається. Коліна трохи зігнуті. По черзі згинаємо то праве коліно, то ліве, за рахунок розтягування бічної м'язи.

Прямий егіпет. Две ноги зігнуті, спина зафіксована, таз вибиває удари вперед-назад. При ударі вперед живіт втягуємо, при ударі назад - виштовхуємо.

. Тарілочка - це коло тазом в горизонтальній площині. На добре зігнутих ногах, по черзі випрямляючи коліна, плавно з'єднуємо 4 верхніх точки в коло: виводимо праве стегно вгору (трохи сильніше зігнувши ліве коліно); переводимо таз прямо вгору (живіт в себе); ліве стегно вгору; таз вниз (живіт випустили).

Розігриваємо ноги *. Розімніть стопи, натягуючи і скорочуючи їх. Підніміться на полупальці і зійдіть, кілька разів. Відірвіть п'яту від підлоги на саме максимальна відстань, імітуючи пружину виростають і зійдіть, не торкаючись п'ятою статі. Присядьте і покладіть руки на свої

стопи. Тепер розпрямите коліна, не відриваючи рук. Виконайте це рух кілька разів. Ноги обов'язково повинні бути розігріті.

Маятник. Ето вісімка у вертикальній площині. Кісточками стегна на стіні малюється знак нескінченності (?). Схематично це виглядатиме так: виводимо стегно вгору, переводимо в сторону, опускаємо вниз і підтягуємо до себе, не зупиняючись продовжуємо іншим стегном.

Вісімка. горизонтальній площині, м'яко виводячи стегно в сторону, відводимо його назад або вперед, в залежності від напрямку вісімки.

Бочка. Не працюючи стегнами, на широко растравлених ногах малюємо найбільший коло тазом. Корпус схиляємо, злегка допомагаючи, в протилежні сторони.

Відбиття ударів стегном. Основним, базовим рухом цього танцю є чітка відбиття ударів стегном в ритм музики. Для зручності виконання, ноги злегка зігнуті в колінах. Стійка - полупальці, але для початку пробуйте на повністю стоїть стопі. Підійдіть до стіни не впритул, 10-15 см між коліном і стіною, не відриваючи стопи від підлоги, торкніться одним коліном стіни, потім іншим. Рух стегна буде направлено вгору-вниз. Відпрацюуйте чіткість ударів. Перевірте правильність виконання: книгу на голову для балансу, ноги зігнуті - працюємо стегном вгору-вниз. Почергова відбиття кожним стегном «1:1» (один-один). Поступово збільшуйте кількість ударів кожним стегном. Найпопулярніші відбиття: «1: 1»-по черзі, «2:1» - одне стегно відбиває 2 удари вгору, інше один удар. Кожним стегном робимо два удара вгору «2:2». Сила ударів теж варіюється. Сильні, жорсткі, чіткі удари відповідають народному стилю і використовуються в основному для певних отбівок в ритмі. Спокійні, більш легкі рухи стегном лежать в основі класики цього напрямку, ними насичений весь танець.

Базові ключі. * 25. Егіпетській ключ *. Опорна нога полусогнута в коліні, стопа щільно притиснута до підлоги. Робоча нога виведена на полупалець, сильно зігнута в коліні. Розгинаючи і згинаючи коліно

робочої ноги, виводимо стегно, відповідно, вгору або вниз. Спробуйте зробити 10 ударів вгору. Слідкуйте за тим, щоб корпус «не стрибав».

Працювати повинно тільки стегно.

Ключ шуруп *

Постановка ніг така ж, як і в єгипетському ключі, тільки стегно рухається вперед-назад. Слідкуйте за диханням

Тряска. Найефектніша трюкове рух цього танцю. Існує кілька різновидів цієї техніки.

Судан або бісер: по-іншому ще називають «тряска сідниць». Підійдіть до стіни, притуліться спиною. Між стіною і зворотною стороною коліна 10-15 см. По черзі випрямляючи коліна, постарайтеся торкнутися ногами стіни. Поступово збільшуйте швидкість. Пам'ятайте: при виконанні будь-якого виду трясінь, внутрішнє стегно, сідниці і живіт повинні бути розслаблені. Це стан додасть незвичайно яскраву ступінь вібрації і не принесе шкоди здоров'ю.

Єгипетська тряска. Колені сильно зігнуті і більш активні. Виштовхуємо не тільки тому, але і добре виводимо вперед. Ця тряска - похідна від техніки 1:1. Якщо в суданській трясці лінія стегна стоїть на місці, а працюють тільки сідниці, то в єгипетській трясці кісточки стегна працюють 1:1. Якщо необхідно, то ви можете допомогти собі рабо?? Ой п'ят. Пяточками стукаємо по підлозі, тим самим піднімаючи темп тряски і збільшуючи силу і амплітуду. Сама тряска аналогічна руху шуруп, але з більшою динамікою. Ноги поставлені на ширині плечей. Руки для балансування корпусу розведені в сторону. Намагаючись не напружувати м'язи живота і сідниць, виводимо «кісточку» стегна вперед і назад. Рух стегна виконується паралельно підлозі. При досягненні ефекту «легкості стегна» збільшуємо швидкість обертання стегна. Корпус і руки утримуємо в зафіксованому положенні. Вивчаючи і відпрацьовуючи ці види трясінь, намагайтеся виконати їх і на одній нозі.

Додаток Б

Додаток В

